

אם חופים לא נוהגים

הנהיגה ברכבי שטח בחופי ישראל מסכנת נופשים, פוגעת בערכי טבע ייחודיים ואסורה על פי חוק. כדי להילחם בתופעה, חברה רשות הטבע והגנים למשטרת ישראל ויחד הן פועלות לאכיפת החוק. מאמץ מיוחד מושקע גם בצעדי מניעה כגון הסדרת תשתיות והסברה

כתבה: אורלי גנוסר | צילם: יגאל דקל

הרחצה, במטרה לאכוף את חוקי איסור הנהיגה ברכבי שטח בחופי ישראל. הפיקוח באמצעות המסוק היה רק חלק מהפעילות, ועל הקרקע שולבו כוחות רכובים ובהם פקחי הרשות, שוטרים ממשטרת התנועה, בוחני תנועה ונציגי שיטור עירוני מהמרחב הדרומי שבין פלמחים לזיקים. בפעילות נוטלים חלק גם שוטרים מתחנות משטרה צמודות חוף, אשר הטיפול בעברות בריונות ובהפרות סדר ציבורי ממלא

מהמסוק הקל נראית רצועת החוף הישראלית פסטורלית ושלווה – חופים יפים, מים בגוני תכלת וטורקיז שממשיכים את השמים הנקיים ואזורי רחצה מותרים, המנוקדים בהמון אדם ואוהלים. ככה זה ביום קיץ ישראלי שמשי, כשחוף הים מציע מפלט מהחום ואפשרויות לבילוי ולהנאה. הטיסה במסוק, שבה השתתפתי, הייתה חלק מפעילות מבצעית שעורכת רשות הטבע והגנים לאורך כל השנה ובעיקר בעונת

נסיעת ושהיית כלי רכב על חוף הים היא עבירה על חוק איסור נסיעת כלי רכב בחופים והנהגים צפויים לקנסות

חלק מרכזי בעבודתן.

מבצע האכיפה המשולב שאליו הצטרפתי היה אחד הראשונים בעונת הרחצה הנוכחית ואלכס גלעדי, פקח יחידת חופמי של הרשות, הפועלת לאיסור נהיגה בחופי הים, האיר את עיניי באשר למורכבות היומיומית שעמה הוא מתמודד. אחרי תדריך והוראות שחילק ל-14 הצוותים, יצאנו מאשקלון צפונה לאורך החוף. הצפיפות בחופים הייתה נמוכה, ולמרות זאת חילקו הפקחים יותר מ-50 דוחות באותו יום לנהגים שנסעו עם כלי רכב על החופים, בניגוד לחוק. מבצע האכיפה ארך כשש שעות, וגלעדי מספר שבמשך כל עונת הרחצה מתקיימים מבצעים רבים כאלה, לאורך כל חופי הארץ, בכנרת ובמפרץ אילת, ושהאכיפה וההסברה בשטח אינן נפסקות לרגע. הסבלנות של הפקחים והמחויבות שלהם לשמור על איפוק מול קהל עוין מחד גיסא ולהפגין אסרטיביות כלפי "עבריינים" סדרתיים מאידך גיסא - ראויות להערכה.

סימני הקוליס (עקבות צמיגי הרכב באדמה) פוגעים גם בצמחייה

תן לשים ת'ראש על דיונה

לפני יותר מעשור היו שני סוגים של נהגים ברכבי השטח: כאלה שהנהיגה בג'יפ הייתה לדידם אמצעי לטיול בטבע, וכאלה שראו בנהיגה בג'יפ מטרה בפני עצמה ובחנו את יכולותיו בשטח, כולל על חוף הים. באותם ימים הייתה רצועת החוף עמוסה בעשרות ג'יפים שחנו על קו המים, רק כי מי שנהגו בהם יכלו לעשות זאת, ושכחו שיש טבע סביבם ולא פחות מזה - נופשים אחרים. ואולם, הזמנים השתנו. אלדד פלד, מנהל אגף הפיקוח והמבצעים ברשות הטבע והגנים, מספר שיש תנודה בסוג כלי הרכב ובגיל הנהגים, ושהיום נעים בחופים בעיקר רכבי שטח קטנים כגון טרקטורונים ורכבי שטח נוספים הנהוגים בידי בני נוער וצעירים. אלו נוהגים בשטח בעיקר כדי לבחון את יכולות הרכב, אגב סיכון הנופשים בחוף, רמיסת צמחים, פגיעה בבית הגידול החופי העשיר בבעלי חיים וגרימת נזק

הסברה בקרב נהגי השטח

אלדד פלד, מנהל אגף הפיקוח והמבצעים, רשות הטבע והגנים

עמותת אור ירוק נרתמה לסייע לרשות בהסברה בקרב נהגי השטח בחופים. בעונת הרחצה מוצבות עמדות הסברה שבהן מתנדבים מעמותת אור ירוק מחלקים חומרי הסברה בנושא איסור נהיגה בחוף הים. נוסף על כך, הופקו במשותף תשדירי שירות ברדיו ובטלוויזיה.

עמותת אור ירוק היא עמותה פרטית הממומנת מאמצעים פרטיים ומתרומות. העמותה הוקמה בשנת 1997 על ידי אבי נאור, זוכה פרס ישראל, מתוך הכרה בחשיבות העליונה של מאבק ללא פשרות בתאונות הדרכים ושל מעורבות הקהילה בו. העמותה מאמינה שהאחריות להרג בכבישים מוטלת לא רק על הנהג ועל הולכי הרגל אלא גם על הממשלה. תפקיד המדינה להגן על הנהג ועל הולך הרגל מטעויות ולצמצם את מספר הנפגעים בכבישים על ידי בניית תשתיות מצילות חיים, הגברת האכיפה, חינוך לבטיחות בדרכים מגיל הגן, קיצור זמן הטיפול בפצועים מתאונות ועידוד השימוש באביזרי בטיחות מצילי חיים. מאז הוקמה, חוללה העמותה מהפך של ממש בתודעה הציבורית בתחום הבטיחות בדרכים, הן בפעילותה הישירה והן בעידוד שנתנה לפעילות זו לשאר הגופים העוסקים בתחום, ואלפי מתנדבים מגיעים מדי שנה לכמיליון ישראלים במסגרת פעילותם.

לצפייה בסרטון "עושים סוף לנהיגה בחוף", סרקו את הקויראר

חופי הים ועתיד הדיונות החופיות רוני מלכא, מנהל החטיבה לפיקוח ואכיפת החוק

חוק איסור נסיעה בחופי הים, שהגביל נסיעה בתחום של מאה מטר מקו המים, תרם רבות להגנת קו החוף הראשון מהיבטים סביבתיים ואף לרווחת האדם הנופש על חוף הים. ואולם, החוק גם גרם להרס בתי גידול חוליים וכורכריים, שכן רוב רכבי השטח, הנמנעים מלהיכנס לתחום המאה מטר האסורים, נעים על הדיונות החוליות אגב רמיסה של ערכי טבע רבים הייחודיים רק לסביבה טבעית זו. בימים אלו פועלת הרשות להרחבת האזורים האסורים בנסיעה על החוף, באמצעות חוק הסביבה החופית, כדי לעצור הרס בתי גידול טבעיים ומיוחדים לארצנו. בה בעת הרשות פועלת מול הרשויות המקומיות ומשרד הפנים, ומעודדת אותם להסדיר את מרכזי הספיגה של הקהל הרב הבא לנופש בחופי ארצנו: להכין בסמוך לחופים מגרשי חניה עם יכולת קליטת רכבים רבים; לתכנן שבילים מוסדרים לקהל בין מגרשי החניה לחוף; להסדיר בתקנות את הפעילויות הימית, הספורטיבית והעממית הדורשות שימוש בחוף ולמנוע הרס בתי גידול ייחודיים ופגיעה בנופשים. אנו תקווה שבשנים הקרובות יוסדר השימוש הציבורי בחופי ארצנו כך שהסביבה הטבעית ורווחת הנופש יישמרו.

בלתי הפיך לפני השטח. בשנת 1997, חוקק חוק איסור נסיעה כלי רכב בחוף הים התקף לכל חופי הארץ (ים תיכון, כנרת, ים המלח ומפרץ אילת) ותכליתו הגנה על הציבור הנופש בחופים וכן שמירה על ערכי הטבע והסביבה. ואולם, רק בשנים 2010-2011 עבר החוק תיקונים שאפשרו אכיפה יעילה, שעיקרה העברת האחריות להימצאות הרכב בחוף על בעל הרכב. במסגרת תיקון זה התאפשרה העברת סמכות האכיפה גם לרשויות המקומיות וגם למפקחי המשרד להגנת הסביבה.

בזכות החוק אפשר כיום לאכוף את איסור הנסיעה בחופי הים ולהגן בכך הן על הנופשים והן על הסביבה. המטרה הכפולה של החוק גרמה לחיבור טבעי בין משטרת ישראל לרשות הטבע והגנים, המשתפים פעולה במבצעי אכיפה רבים לטובת האינטרס הציבורי המשותף.

רשות הטבע והגנים הקימה לפני ארבע שנים, בסיוע אגף התקציבים באוצר ובהנחיית השר להגנת הסביבה, את "חופמי", יחידת האכיפה שפרושה לאורך קו החוף מצפון לדרום. לפקחים סמכות להטיל קנסות של עד אלף שקל לכלי רכב שנוסעים או חונים בשמורת טבע שעל חוף הים. על פי תיקון משנת 2010, הפקח יכול לרשום דוח לרכב שחונה על החוף גם ללא נוכחות בעל הרכב. הפקח משאיר את הדוח על

השמשה או מצלם את הרכב ומספרו, ואז הדוח נשלח לביתו של בעל הרכב. "התיקון לחוק מתיר אף לצלם את הרכב מלמעלה, וזו אחת הסיבות שאנו משתמשים במסוק, במטוס או בכלים סמויים אחרים במבצעי אכיפה", מסביר אלדד פלד, מנהל אגף הפיקוח והמבצעים ברשות הטבע והגנים. "תיקון חדש לחוק שעבר לאחרונה מתיר תפיסת כלי רכב ל-30 יום ותשלום על הגרירה והאחזקה שלו במגרש עד השחרור. אני מאמין שצעד זה יסייע בפעולות מול אותם 'פורעי חוק' סדרתיים".

חוף טוב הכול טוב

עיקר מאמץ האכיפה מושקע על ידי רשות הטבע והגנים בחופים שהם שמורות טבע או צמודים לשמורות טבע. "בשנים האחרונות יש תנועה ערה של כלי רכב בלילות על החופים, לשם דיג בחשכה באמצעות חכות. תנועת כלי הרכב מסכנת את צבות הים, העולות בלילות לחופים כדי להטיל בהם ביצים, ולכן אנו משקיעים מאמץ אכיפתי גם בחופים המשמשים כאזורי הטלה לצבי הים", מסביר גלעדי. לדבריו, סימני הקוליס (עקבות צמיגי הרכב באדמה) פוגעים גם בצמחייה, ותנועת כלי הרכב גורמת לתלישת פקעות רבות של חבצלות חוף מהקרקע וצריך להשיבן אליה בעבודה ידנית. גם רכס הכורכר נפגע קשות ואי אפשר לשקם עוד חלק ניכר ממנו. פגיעות

דומות בשטח נצפות גם על ידי פקחי יחידת חופמי הפועלים בצפון, בחופי הים מאזור חדרה ועד ראש הנקרה. "רצועת חוף זו מתאפיינת בחופים רחבים וחוליים בדרום ובחופים צרים וכורכריים בצפון", אומר עוגן ליכט, פקח יחידת חופמי בצפון. לדבריו, ביחידת חופמי צפון פועלים בשיתוף פעולה עם גורמי אכיפה רבים במטרה ליצור כיסוי מלא של רצועת החוף בכל

שעות היממה. "אנו מקיימים פעילות מבצעית עם משטרת ישראל, כולל אכיפה מתוך הים בשיתוף השיטור הימי, פעילות עם יחידת הג'יפים והפרשים של משטרת ישראל ועבודת מודיעין. כמו כן, אנו נעזרים במתנדבים של רשות הטבע והגנים ובסיוע המועצות המקומיות והעיריות", מסכם ליכט. מלבד צעדי אכיפה וענישה, הרשות

מבצעת גם פעולות מניעה והסברה. כך למשל, שבילים רבים נחשמו, שלטים הוצבו ונעשו פעולות הסברה בשיתוף עמותת אור ירוק (ראו מסגרת). "אנו רואים הבנה של האזרחים", אומר פלד. "יש מגמת ירידה בכמות הדוחות. רוב ציבור המשתמשים בחוף תומך בפעולות האכיפה ואפילו

בקרב הג'יפאים יש הבנה שהימים האלה עברו. אנשים למדו שצריך לחנות במרחק". פלד מוסיף שאף שאפשר לשלוח את הדוח לביתו של החונה, הפקחים מעדיפים ליצור עמו מגע לצורך הסברה, כך שיש ערך למפגש שבין האזרח לפקח.

התיקון לחוק מתיר לרשום דוח לרכב על החוף שצולם מלמעלה

איסור נסיעה על החוף חל גם על טרקטורונים